

УДК 378.351

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.9>

В. М. МИХАЙЛОВ

*кандидат наук з державного управління, доцент,
заступник начальника з наукової роботи,*

*Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту,
м. Київ, Україна*

Електронна пошта: mvn2006@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0002-5629-1500>

ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті подано загальний аналіз педагогічного моделювання як методу педагогічного дослідження та представлено основні позиції застосування педагогічного моделювання в теорії та практиці підвищення кваліфікації фахівців із питань цивільної безпеки. Досліджено підходи до визначення терміну «педагогічне моделювання». Запропоновано педагогічну модель розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. Розроблена модель містить такі взаємопов'язані блоки: цільовий, методологічний, змістовий, організаційно-діяльнісний і діагностично-результативний. Цільовий блок моделі зображує мету й завдання розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. Методологічний блок розкриває проблему розвитку професійної компетентності з урахуванням вимог наукових підходів (андрагогічного, акмеологічного, системного, особистісно-діяльнісного, контекстного) і принципів навчання. Змістовий блок складається з такого: змісту навчання та виділених послідовних етапів (діагностично-мотиваційного, організаційно-діяльнісного, результативного) процесу розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. Організаційно-діяльнісний блок зображує форми системи післядипломної освіти, методи й засоби навчання. Діагностично-результативний блок демонструє успішність розробленої моделі й містить такі складові частини: методи оцінювання, критерії та рівні розвиненості професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. Усі компоненти моделі є взаємозумовленими й лише в системі забезпечують необхідний розвиток професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти.

Ключові слова: модель, педагогічне моделювання, професійна компетентність, фахівці із питань цивільної безпеки, підвищення кваліфікації.

Актуальність проблеми. Значні зміни, що зачіпають абсолютно всі сфери життя, настільки інтенсивні й стрімкі, що система вищої освіти вже не в змозі вирішити проблему підготовки фахівця в будь-якій галузі в такому обсязі, щоб у ході його професійної діяльності він не відчував кризи компетентності, пов'язаної з відставанням від цих змін. Зазначене не в останню чергу відноситься до фахівців з питань цивільної безпеки. Сьогодні диктує потребу в підготовці фахівця, що володіє сучасними професійними знаннями і вмінням оперативного виявляти проблеми і приймати управлінські рішення. Нині педагогіка галузі цивільної безпеки, як специфічна галузь педагогіки з вивчення закономірностей формування професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки, потребує інтеграції всіх знань та умінь

для забезпечення виживання в різних кризових ситуаціях, формування навичок до практичного застосування в складних та мінливих життєвих обставинах [Волянський, 2016].

Вітчизняні дослідники відзначають, що розвиток персоналу галузі цивільної безпеки складається з багатьох елементів, які взаємодіють і впливають один на одного, а нові технології передачі інформації, технології навчання, також нові джерела, засоби, форми і методи навчання передбачають надання сучасному фахівцю значних можливостей для задоволення своїх освітніх потреб, професійного й особистісного розвитку (П. Волянський, М. Коваль, Г. Корж, Ю. Ненько, К. Пасинчук, Л. Петренко, О. Повстин, С. Сьомін, Ю. Таймасов, А. Терент'єва й інші). У контексті нашого дослідження слід зазначити, що стан справ

у системі освіти в галузі цивільної безпеки свідчить про наявність суперечностей між потребою у фахівцях і відсутністю достатньої кількості підготовлених професійних кадрів із питань цивільної безпеки; високими вимогами до підготовленості фахівців із питань цивільної безпеки і відсутністю спеціально розроблених технологій і методик розвитку їх професійної компетентності; необхідністю забезпечення неперервного розвитку професійної компетентності у фахівців із питань цивільної безпеки й відсутністю системного підходу до її розвитку в системі післядипломної освіти. У зв'язку із цим педагогічне моделювання розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти є необхідним педагогічним заходом щодо вдосконалення їхньої професійної підготовки для діяльності в органах влади (підприємствах, установах, організаціях). Для такого роду об'єднання знань потрібен особливий підхід, який отримав назву «педагогічне моделювання», який є дієвим напрямом пізнання та трансформації традиційної освітньої парадигми в компетентнісну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми дозволив дізнатися, що в сучасній педагогіці прослідковується тенденція переходу від описовості до моделювання і прогнозування її результатів [Погребняк, 2019; Сігетій, 2019]. Моделювання є способом пізнання дійсності, заснованим відтворенні досліджуваного предмета, явища або процесу за допомогою будь-якої системи. У Філософському енциклопедичному словнику зазначається, що модель (від лат. *modus* – міра) – предметна, знакова чи мислена (уявна) система, що відтворює, імітує або відбиває якісь визначальні характеристики, тобто принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості чи ознаки об'єкта пізнання (оригіналу), пряме, безпосереднє вивчення якого з якихось причин неможливе, неефективне або недоцільне, і може замінити цей об'єкт у процесі, що досліджується, з метою отримання знань про нього [Філософський енциклопедичний словник, 2002]. Практична цінність моделі в будь-якому педагогічному дослідженні визначається її адекватністю досліджуваному сторонам об'єкта, а також тим, наскільки правильно враховані на етапах побудови моделі основні принципи моделювання

(наочність, визначеність, об'єктивність), які визначають як можливості й тип моделі, так і її функції в педагогічному дослідженні.

Педагогічне моделювання – один із сучасних методів педагогічного дослідження, що дозволяє вивчати педагогічне явище (об'єкт) за допомогою моделювання поняттєвих, процесуальних, структурно-змістових і концептуальних характеристик навчального процесу. Результатом методу моделювання є модель, яка сприятиме ефективному й результативному розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки у системі післядипломної освіти [Погребняк, 2019]. Теоретичні і прикладні аспекти моделювання вивчались багатьма вченими, проте для нас важливими є дослідження педагогічного моделювання розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти, проблема обґрунтування якої досі є недослідженою. Частково ця проблематика отримала розвиток в роботах таких вчених як Ю. Таймасов та Ю. Бойчук, Ю. Панімаш, І. Коваль, М. Кусій, Р. Сірко. Педагогічне моделювання активно використовується в контексті теорії та методики професійної освіти, тому ми не будемо вдаватися до теоретичного обґрунтування поняття «педагогічна модель». Як основне твердження під педагогічною моделлю розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти будемо розуміти теоретичне обґрунтування та сутнісне тлумачення структурних компонентів системи підвищення кваліфікації фахівців із питань цивільної безпеки, що забезпечують ефективність і результативність процесу.

Зазначеним пояснюється вибір методу моделювання розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти.

Метою дослідження є побудова педагогічної моделі розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти й обґрунтування її структури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазвичай дослідники виділяють складники педагогічної моделі підготовки фахівців, окремі з яких нами зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнення складників педагогічної моделі підготовки фахівців

№ з/п	Назва моделі	Складники педагогічної моделі	Автор
1.	Модель професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в проєктованому освітньому середовищі	Методологічно-цільовий, змістово-процесуальний, діагностично-результативний	О. Ярошинська
2.	Структурно-функціональна модель системи підготовки майбутніх педагогів до професійного саморозвитку	Цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-змістовий, оцінювально-результативний	В. Фрицюк
3.	Структурно-функціональна модель професійної підготовки майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби	Концептуальний, функціональний, технологічний, оцінювально-результативний	Р. Сірко
4.	Модель підвищення кваліфікації керівників професійно-технічних навчальних закладів на етапі керованої самостійної роботи з використанням технологій дистанційного навчання	Цільовий, змістово-організаційний, операційний, результативний	О. Самойленко
5.	Структурно-функціональна модель формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах	Концептуально-стратегічний, процесуально-технологічний, контрольно-оцінний	І. Коваль
6.	Модель розвитку готовності педагогічних працівників до інформаційно-управлінської діяльності в системі післядипломної освіти	Теоретичний, змістовий, результативний	І. Сігетій
7.	Експериментальна модель формування фахової компетентності бакалаврів сфери комп'ютерних технологій у процесі професійної підготовки	Цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний, результативний	О. Сажієнко
8.	Модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів інформатики	Нормативно-цільовий, змістовий, організаційний, методичний, діагностичний	О. Зяхар
9.	Модель формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до локалізації нестандартних ситуацій у пунктах пропуску через державний кордон	Концептуальний, організаційно-методичний, результативно-оцінний	О. Лемешко

Їх ґрунтовний аналіз уможливорює висновок, що серед варіантів запропонованих дослідниками складників педагогічних моделей професійної підготовки фахівців ми не знайшли повної ідентичності, проте обов'язковими виявились: цільовий, концептуальний, змістовий, організаційний, оцінювальний, результативний. Тому, спираючись на систематизовані теоретичні та практичні знання, ми пропонуємо модель розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти, в якій надаємо переваги таким її компонентам: цільового, методологічного, змістового, організаційно-діялісного та діагностично-результативного (рис. 1). Побудова моделі базується на нормативних документах в галузі освіти і цивільної безпеки, які в сукупності забезпечують компетентісну основу для підвищення кваліфікації фахівців як цілеспрямований процес професійного навчання в інтересах суспільства й держави. Модель приймається як еталонний процес, який повинен бути досягнутий під час здійснення підви-

щення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки. У такому випадку модель повинна відбивати вимоги до професійної діяльності цих фахівців, враховувати сучасний рівень безпечного життя і діяльності людини.

Цільовий блок моделі зображує мету й завдання розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти у зв'язку з необхідністю актуалізації вимог до їх професійної діяльності, підвищення вимог до самовдосконалення протягом життя в умовах природно-техногенних загроз і ризиків для життя та діяльності людини.

Метою, а відповідно й результатом дослідження, є належний рівень професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки. Процес досягнення мети визначається в таких завданнях: забезпечення фахівців із питань цивільної безпеки сукупністю знань, умінь і навичок для професійного вдосконалення; формування усвідомлення суб'єктами освітнього процесу значення розвитку професійної

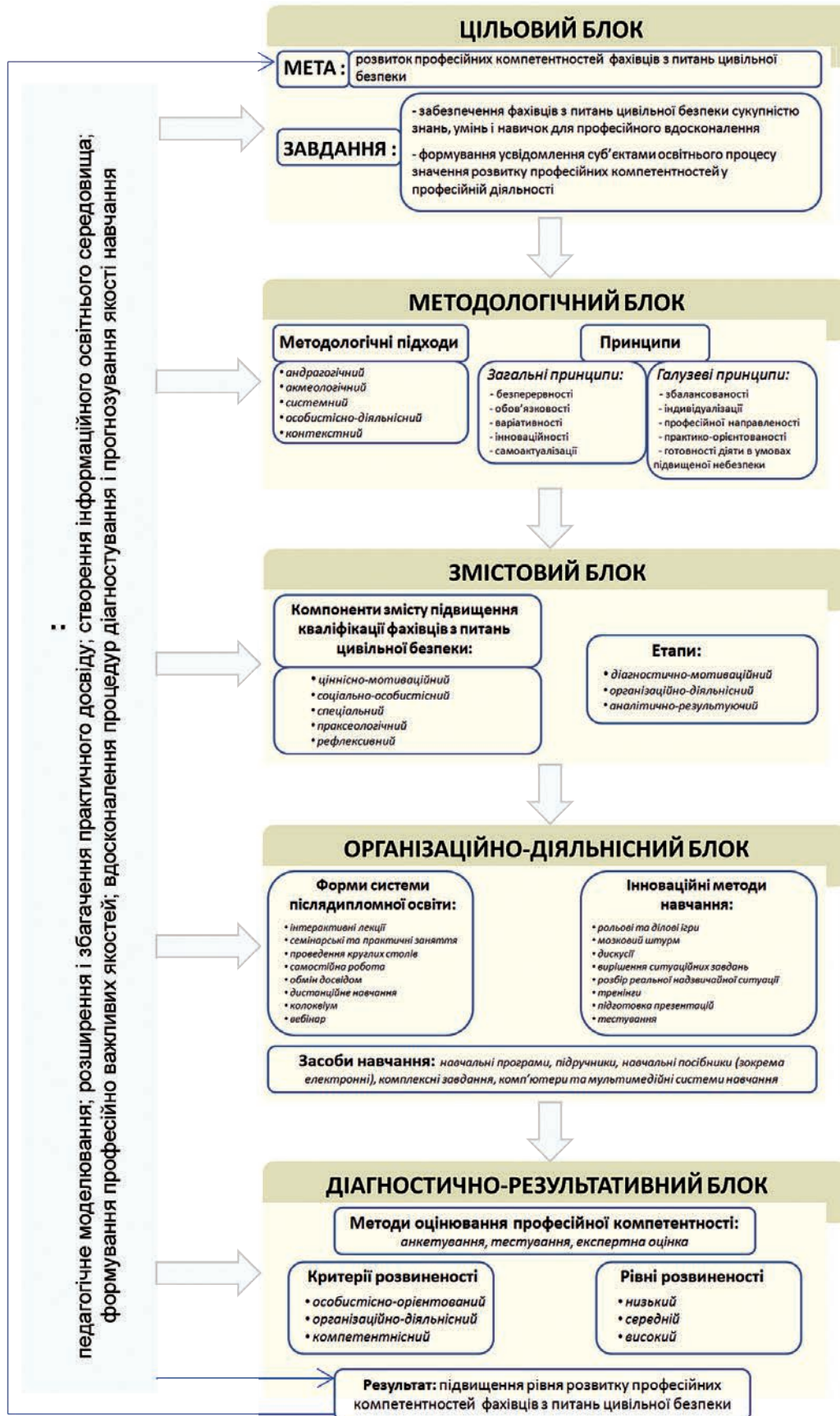

Рис. 1. Модель розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти

компетентності в професійній діяльності. Соціальними замовниками підвищення кваліфікації фахівців із питань цивільної безпеки є держава, підприємства, установи, організації, зацікавлені в їх якій професійній діяльності. Кожного із замовників цікавить свій набір навчальних програм, що відповідають його уявленням і запитам.

Методологічний блок містить сукупність обраних для нашого дослідження підходів. Під час обґрунтування моделі розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки доцільно враховувати особливості освіти дорослих, які відбиваються в межах *андрагогічного* підходу, що спонукає тих, хто вчиться, критично оцінювати рівень своїх знань, умінь і навичок, виявити прогалини в навчанні й спрямувати власні зусилля для їх усунення. *Акмеологічний* підхід спрямований на вдосконалення та коригування професійної діяльності, забезпечує управління індивідуальним професійним розвитком фахівців із питань цивільної безпеки, орієнтує їх на самовдосконалення, самореалізацію та самоорганізацію. Процес підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки за *системного* підходу розглядається як сукупність окремих елементів, який формує певну складну, багаторівневу, системну структуру, до складу якої входять різні структурні компоненти, за яких визначається відповідність підготовки фахівців актуальним вимогам професійної діяльності. Використання *особистісно-діяльнісного* підходу дозволяє створити цілеспрямовану організацію діяльності фахівця, що передбачає розуміння сутності та потреби у підвищенні кваліфікації, спрямованої на розвиток особистої професійної компетентності з питань цивільної безпеки. *Контекстний* підхід передбачає, що основним завданням освітнього процесу є не надання інформації, а розвиток здатностей, які допоможуть фахівцям якісно виконувати свої посадові обов'язки, вирішувати різноманітні завдання з професійної діяльності (Михайлов, 2021).

Процес розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти можливий за умови його організації на основі принципів (основи певної сукупності фактів або знань), які, на нашу думку, мають бути розділені на дві основні групи (загальні та галузеві). До першої групи

віднесемо принципи: *безперервності* (цілісний розвиток фахівця та виконання ним професійних завдань, пов'язаних із здобуттям чи відновленням знань, умінь і навичок у результаті зміни технологій і необхідності їх застосування в професійній діяльності), *обов'язковості* (підвищення кваліфікації фахівців слід розглядати як невід'ємну складову частину їхньої професійної діяльності, що організаційно забезпечується органами влади (підприємствами, установами, організаціями), *варіативності* (проявляється в спрямуванні процесу підвищення кваліфікації на створення простору для самореалізації фахівців у їх професійній діяльності, визначення індивідуальної траєкторії їх професійного розвитку, створення можливості самостійного вибору форм навчання), *інноваційності* (відбиває взаємозв'язок процесу підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки та врахування сучасних вітчизняних і зарубіжних нововведень, що стосуються галузі цивільної безпеки держави й освіти в цій галузі), *самоактуалізації* (здатність проєктувати власну професійну діяльність, успішна самореалізація в професійній сфері, формування потреби цілеспрямованої діяльності фахівця, готовність до переосмислення наявного професійного досвіду з метою формування особистого «емпіричного активу»). До галузевих принципів підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки ми віднесли принципи: *збалансованості* (послідовний і цілеспрямований галузевий процес професійного розвитку фахівців, у якому кожний наступний етап діяльності ґрунтується на попередньому етапі й окреслює цілі для наступного етапу), *індивідуалізації* (особистісно-орієнтований підхід до побудови освітнього процесу, що базується на положеннях андрагогіки, які передбачають провідну роль фахівця в його освіті, врахування його індивідуальні особливості й освітні потреби, стимулювання та підтримку його прагнень до саморозвитку й самовдосконалення, спільну діяльність із науково-педагогічним працівником (тренером, наставником) у процесі навчання), *професійної спрямованості* (якість та ефективність набутих у процесі підвищення кваліфікації професійно-важливих компетентностей перевіряється та підтверджуються практичною діяльністю), *практико-орієнтованості* (створення таких умов навчання, які

максимально наближують фахівця до реальної обстановки в професійній діяльності, що сприяє формуванню професійних знань, умінь та навичок, підвищує їх здатність адекватно аналізувати й розв'язувати професійні проблеми, надає можливість відпрацьовувати професійні вміння та навички), *готовності діяти в умовах підвищеної небезпеки* (пов'язаний із необхідністю фахівця бути психологічно готовим до приймання рішення, виконувати посадові обов'язки в екстремальних ситуаціях із метою забезпечення безпеки життя і діяльності людей в процесі протидії надзвичайним ситуаціям).

Змістовий блок моделі передбачає визначення змісту підвищення кваліфікації фахівців із питань цивільної безпеки, що забезпечує послідовний, цілеспрямований характер процесу формування готовності фахівців із питань цивільної безпеки до професійної діяльності, орієнтованого на розвиток складників професійної компетентності (*ціннісно-мотиваційний, соціально-особистісний, спеціальний, праксеологічний, рефлексивний*), необхідних для успішного виконання завдань за посадою. Структура розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти має передбачати професійний курс навчання, який передбачає базову й варіативну частини. Згідно зі згаданими принципами зміст ефективного й результативного розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки має розроблятися з урахуванням їх індивідуальних потреб, особистісного й професійного потенціалів.

Розвиток професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки містить три послідовні етапи, які опановують фахівці. Нами встановлено, що кожен з них пов'язаний з певними проблемами і відрізняється складом необхідних умінь та навичок. Етап *діагностично-мотиваційний* – спрямований на визначення початкового рівня розвиненості професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки, проблем і труднощів, з якими стикаються фахівці під час освоєння системи професійних знань, умінь і навичок, а також на формування (особливо у молодих фахівців) позитивної мотивації до навчання та саморозвитку, заохочення до інтеракції. На такому етапі формуються професійні наміри фахівців. *Орга-*

нізаційно-діяльнісний етап передбачає певні дії щодо створення сприятливих умов для ефективного й результативного розвитку професійних знань, умінь і навичок у результаті наближення теорії навчання до практичної діяльності. На такому етапі формуються основи професійно важливих умінь та якостей особистості фахівця. *Аналітично-результуючий* етап спрямований як на успішну реалізацію процесу підвищення кваліфікації фахівців, так і на визначення кінцевого рівня його здійснення, самовдосконалення професійної діяльності. Це період розвитку сутнісних сил особистості з метою самореалізації в професійній діяльності.

Організаційно-діяльнісний блок. Розвиток професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти потребує створення таких педагогічних умов: *педагогічне моделювання* вдосконалення підготовки фахівців із питань цивільної безпеки в процесі підвищення кваліфікації на компетентнісній основі; *розширення та збагачення практичного досвіду* фахівців із компетентного вирішення завдань щодо забезпечення безпеки життя і діяльності людей в умовах надзвичайних ситуацій; *створенні інформаційного освітнього середовища* розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в закладах, установах освіти; *формування професійно важливих якостей*, які сприяють успішному оволодінню та подальшому виконанню професійної діяльності у фахівців із питань цивільної безпеки в умовах самостійної роботи; *вдосконалення процедур діагностування та прогнозування якості навчання* фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти.

Процес розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки потребує застосування всіх доступних організаційних форм системи післядипломної освіти (*інтерактивні лекції, семінарські й практичні заняття, проведення круглих столів, самостійна робота, обмін досвідом, консультація, дистанційне навчання, колоквиум, вебінар та інші*), що здійснюється під впливом усіх компонентів освітнього процесу як єдиного цілого й містить методи й засоби навчання. Для ефективного і результативного розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки

необхідно використовувати такі інноваційні методи навчання: *рольові й ділові ігри, мозковий штурм, дискусії, вирішення ситуаційних завдань, розбір реальної надзвичайної ситуації, тренінги, підготовка презентацій, коучинг, тестування*. Серед наявних засобів такі: *навчальні програми, підручники, навчальні посібники (зокрема електронні), комплексні завдання, комп'ютери та мультимедійні системи навчання*.

Діагностично-результативний блок моделі дозволяє створити діагностичний апарат контролю оцінювання результатів навчальної діяльності фахівців для визначення їх відповідності запланованому рівню. До нього входять такі компоненти: методи оцінювання (*анкетування, тестування, експертна оцінка*); критерії розвиненості досліджуваної якості (*особистісно-орієнтований, організаційно-діяльнісний і компетентнісний*) і рівня розвиненості професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки (*низький, середній і високий*).

Висновки й перспективи подальших досліджень. Для наочного опису моделі розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти був використаний метод педагогічного моделювання. Розроблена нами педагогічна модель дозволяє візуалізувати процес розвитку професійної компетентності фахів-

ців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти, описати технологічний складник як засіб реалізації зазначеної моделі. Модель як складна, відкрита динамічна система, що містить цільовий, методологічний, змістовий, організаційно-діяльнісний і діагностично-результативний блоки, базується на постановці головної мети – підвищенні ефективності й результативності розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. Усі компоненти цієї моделі взаємозумовлені й лише в системі забезпечують необхідний розвиток професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки. Як система вимог до фахівця модель дозволяє передбачити цілі, підбирати засоби, методи професійної підготовки, встановлювати критерії оцінки якостей, необхідних для підвищення його конкурентоспроможності. Цілісний аналіз результатів упровадження моделі дає підстави стверджувати, що її застосування сприяє досягненню кращої підготовленості, оптимальної адаптації фахівців до екстремальних, ризиконебезпечних ситуацій, успішному подоланню небезпек.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок ми бачимо розробку авторської методики розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виживання в умовах надзвичайних ситуацій : практичний посібник / П.Б. Волянський та ін. Харків, 2016. 189 с.
2. Погребняк Д.В. Педагогічне моделювання розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних Сил України в системі післядипломної освіти. *Інноваційна педагогіка та історія педагогіки. Теорія і методика професійної освіти*. 2019. Вип. 18. С. 67–72. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-14>.
3. Сігетій І.П. Розвиток готовності педагогічних працівників до інформаційно-управлінської діяльності в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Закарпат. інст. післядипломної пед. освіти МОН України. Ужгород, 2019. 272 с.
4. Філософський енциклопедичний словник : 1700 статей / уклад. : В.І. Шинкарук та ін. Київ : Інст. філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ, 2002. 742 с.
5. Таймасов Ю.С., Бойчук Ю.Д. Науково-методична модель розвитку професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби у системі підвищення кваліфікації. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2014. Вип. 43. С. 183–192.
6. Панімаш Ю.В. Модель формування готовності до управлінської діяльності майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в процесі інтерактивного навчання. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 1. С. 221–226.
7. Коваль І.С. Формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Львівськ. держ. унів. безпеки життєдіяльності. Львів, 2017. 304 с.
8. Кусій М.І. Підготовка майбутніх фахівців пожежно-рятувальної служби до професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Львівськ. держ. унів. безпеки життєдіяльності. Вінниця, 2011. 267 с.
9. Сірко Р.І. Теоретико-методологічні основи професійної підготовки майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.09 ; Нац. академія Держ. прик. служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2019. 602 с.
10. Михайлов В.М. Методологічні підходи до підвищення кваліфікації фахівців із питань цивільної безпеки. *Педагогічні науки : Збірник наукових праць*. 2021. № 94. С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-94-14>.

REFERENCES

1. Volianskyi P.B. ta in, (2016) *Vyzhyvannia v umovakh nadzvychainykh sytuatsii: prakt. Posib.* [Survival in emergencies: practical guide]. Kharkiv : FOP Panov A.M. [in Ukrainian].
2. Pohrebniak D.V., (2019) *Pedahohichne modeliuвання rozvytku fakhovoi kompetentnosti nachalnykh fizychnoi pidhotovky i sportu viiskovykh chastyn Zbroinykh Syl Ukrainy v systemi pisliadyplomnoi osvity* [Military units physical training and sports chiefs professional competence development pedagogical modelling in post-graduate education system]. *Innovatsiina pedahohika ta istoriia pedahohiky. Teoriia i metodyka profesiinoi osvity.* Vyp. 18. pp. 67–72. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-14>. [in Ukrainian].
3. Sihatii I.P. (2019) *Rozvytok hotovnosti pedahohichnykh pratsivnykh do informatsiino-upravlinskoї diialnosti v systemi pisliadyplomnoi osvity* [Development of Readiness of Pedagogical Workers to Information-Management Activity in the System of Postgraduate Education] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / *Zakarp. inst. pisliadyplomnoi ped. osvity MON Ukrainy.* Uzhhorod. 272. [in Ukrainian].
4. Shynkaruk V. ta in., (2002) *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk : 1700 statei* [Philosophical encyclopedic dictionary: 1700 articles] : *Inst. filosofii im. H.S. Skovorody NANU.* 742. [in Ukrainian].
5. Taimasov Yu.S., Boichuk Yu.D. (2014) *Naukovo-metodychna model rozvytku profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv pozhezhno-riatuvальної sluzhby u systemi pidvyshchennia kvalifikatsii* [Scientific-methodical model of professional competence development among fire salvage service specialists in the continuing education and retraining system]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty.* Vyp. 43. pp. 183–192. [in Ukrainian].
6. Panimash Yu.V. (2019) *Model formuvannia hotovnosti do upravlinskoї diialnosti maibutnykh fakhivtsiv operativno-riatuvальної sluzhby tsyvilnoho zakhystu v protsesi interaktyvnoho navchannia* [The model of formation of readiness to management activity of the future specialists of emergency rescue service civil protection in process of interactive learning]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriia "Pedahohichni nauky".* Vyp. 1. pp. 221–226. [in Ukrainian].
7. Koval I.S. (2017) *Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnykh riatuvalnykh do diialnosti v ekstremalnykh umovakh* [Shaping future rescuers professional readiness to work in extreme conditions] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / *Lvivsk. derzh. univ. bezpeky zhyttiediialnosti.* Lviv. 304 s. [in Ukrainian].
8. Kusii M.I. (2011) *Pidhotovka maibutnykh fakhivtsiv pozhezhno-riatuvальної sluzhby do profesiinoi diialnosti : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04* [Training of future specialists of the fire and rescue service for professional activity]. *Lvivsk. derzh. univ. bezpeky zhyttiediialnosti.* Vinnytsia. 267 s. [in Ukrainian].
9. Sirko R.I. (2019) *Teoretyko-metodolohichni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnykh psykholohiv operativno-riatuvальної sluzhby : dys. ... dok. psykol. nauk : 19.00.09* [Theoretical and Methodological Foundations of Professional Training of Future Psychologists for Responsive-rescue Service]. *Nats. akademiia Derzh. pryk. sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho.* Khmelntskiy. 602 s. [in Ukrainian].
10. Mykhailov V.M. (2021) *Metodolohichni pidkhody do pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv iz pytan tsyvilnoi bezpeky* [Methodology approaches applicable to the civil security specialists' advanced training]. *Zbirnyk naukovykh prats "Pedahohichni nauky".* № 94. pp. 100-106. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-94-14>. [in Ukrainian].

V. M. MYKHAILOV

*Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor,
Deputy Head of Research, Institute of Public of Administration and Research in Civil Protection,
Kyiv, Ukraine
E-mail: mvn2006@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-5629-1500>*

PEDAGOGICAL MODELING OF THE CIVIL SECURITY SPECIALISTS' PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION

The article provides a general analysis of pedagogical modeling as a method of pedagogical research and represents the main positions of pedagogical modeling application in theory and practice of civil security specialists' advanced training. Approaches to the definition of the term "pedagogical modeling" are investigated as well. The pedagogical model of the civil security specialists' professional competence development in the system of postgraduate education is offered. The elaborated model contains the following interrelated blocks: target, methodological, semantic, organizational and effective, diagnostic and resultative. The target block of the model reflects the purpose and objective of the civil

security specialists' professional competence development in the system of postgraduate education. The methodological block reveals the problem of development of professional competence taking into account the requirements of the scientific approaches (andragogical, acmeological, systemic, personal and effective, contextual) and principles of education. The content block consists of the following: the content of training and the selected successive stages (diagnostic and motivational, organizational and effective, resultative) of the process of the civil security specialists' professional competence development in the system of postgraduate education. The organizational and effective block reflects the forms of the system of postgraduate education as well as the methods and means of teaching. The diagnostic and resultative block shows the success of the developed model and includes the following components: assessment methods, criteria and levels of the civil security specialists' professional competence development in the system of postgraduate education. All components of the model are interdependent and only within the system provide the necessary civil security specialists' professional competence development in the system of postgraduate education.

Key words: model, pedagogical modeling, professional competence, civil security specialists, advanced training.